

SÖKANDE

Nynas AB, 556029-2509
149 82 Nynäshamn

Ombud: [REDACTED]
Alrutz' Advokatbyrå AB
Box 7493
103 92 Stockholm

SAKEN

Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till utökad och ändrad verksamhet vid bolagets oljeraffinaderi i Nynäshamn; nu fråga om prøvotidsredovisningar avseende område J3 och J4 samt område P

AnläggningsID i miljöboken: 29643
Koordinater (Sweref): N 6535336 / E 670809

DOMSLUT

Upptagning av förorenade sediment från område P (M 2293-07)

Avslutning av prøvotid

Mark- och miljödomstolen avslutar prøvotiden enligt deldom den 27 januari 2021.

**Efterbehandling av förorenade massor från område J3 och J4 (mål M 1406-07)
samt förorenade sediment från område P (mål M 2293-07)**

Avslutning av prøvotid

Mark- och miljödomstolen avslutar prøvotiden enligt deldom den 14 januari 2019 för område J3 och J4 vad avser punkterna 1 och 2 (M 1406-07) samt för område P vad avser punkterna 1 och 2 (M 2293-07).

Villkor

Mark- och miljödomstolen beslutar att följande ytterligare villkor ska gälla avseende efterbehandling.

A. Bolaget ska efterbehandla de förorenade sedimenten från område P och de förorenade massorna inom område J3 och J4 (syraslam och blekjord) i enlighet med vad som anges i prøvotidsredovisningen daterad den 30 juni 2021. Efterbehandlingen, inklusive slutligt omhändertagande vid mottagningsanläggning, ska vara avslutad senast den 31 december 2046.

Tillsynsmyndigheten bemyndigas att medge senareläggning av denna tidpunkt enligt delegation nedan.

B. Bolaget ska till tillsynsmyndigheten varje år i en rapport redovisa och utvärdera hur efterbehandlingen fortlöper. Bolaget ska särskilt redovisa om takten i efterbehandlingen indikerar att efterbehandlingen inte kommer att vara avslutad senast den 31 december 2046 och orsaken till detta.

C. Bolaget ska till tillsynsmyndigheten vart femte år i en rapport redovisa teknikutvecklingen när det gäller omhändertagande av sådana förorenade massor och sediment som nu är föremål för provning.

D. Bolaget ska till tillsynsmyndigheten varje år i en rapport redovisa vilka mottagningsanläggningar som anlitas.

E. Bolaget ska till tillsynsmyndigheten senast två månader innan arbetena med upptagning påbörjas lämna ett förslag till uppdaterat kontrollprogram.

F. Bolaget ska till mark- och miljödomstolen med hänvisning till mål M 1406-07 anmäla när, enligt punkten 4 i deldom den 14 januari 2019, syraslammet och blekjorden har tagits bort från J3 och J4 och ler- och moränmaterialet frilagts så att representativ provtagning kan genomföras.

Delegation

Mark- och miljödomstolen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken till tillsynsmyndigheten att medge senareläggning av den i villkor A angivna tidpunkten.

BAKGRUND

I mark- och miljödomstolens deldom den 14 januari 2019 i målet antecknas på sidan 4–6 en bakgrund som beskriver tidigare lämnade tillstånd till verksamheten vid raffinaderiet i Nynäshamn och frågor om prøvotid som rör bl.a. efterbehandlingsfrågor för områdena J3 och J4 respektive P.

Område J3 och J4 (mål M 1406-07)

I deldomen den 14 januari 2019 beslutades angående område J3 och J4 om fortsatt utredning under en prøvotid enligt följande.

1. Bolaget ska, i samråd med tillsynsmyndigheten, fortsatt utreda frågan om efterbehandling av de förorenade massorna inom område J3 och J4 (syraslam och blekjord). Under prøvotiden ska bolaget utreda vilken eller vilka metoder som ska användas för upptagning och behandling av de förorenade massorna.

Utredningen ska avse tekniskt möjliga metoder, kostnaderna för dessa och vilka resultat från miljösynpunkt som uppnås med de olika metoderna.

2. Utredningen ska, tillsammans med förslag till slutliga villkor och eventuella åtaganden, redovisas till mark- och miljödomstolen senast den 31 december 2020.

Mark- och miljödomstolen förlänger prøvotiden för område J3 och J4 vad avser punkten 2 i deldom 2014-06-18 enligt följande.

3. Bolaget ska utreda frågan om behovet av och, om sådant behov finns, förutsättningarna för efterbehandling av det ler- och moränmaterial som finns inom område J3 och J4. Behovet av efterbehandling av ler- och moränmaterialet ska bedömas utifrån platsspecifika riktvärden beräknade enligt Naturvårdsverkets vid tidpunkten aktuella beräkningsverktyg för förorening i mark. Om

föroreningsgraden överstiger de platsspecifika riktvärdena ska bolaget utreda vilken eller vilka behandlingsmetoder som kan användas för det förorenade materialet och vilka slutliga villkor som föreslås gälla för behandlingen. Möjliga behandlingsmetoder ska utredas med avseende på tekniska, kostnadsmässiga och miljömässiga för- och nackdelar.

4. Utredningen ska, tillsammans med förslag till slutliga villkor och eventuella åtaganden, ges in till mark- och miljödomstolen senast fyra år efter att syraslammet och blekjorden har tagits bort från J3 och J4 och ler- och moränmaterialet frilagts så att representativ provtagning kan genomföras.

Mark- och miljödomstolen har i deldom den 27 januari 2020 beslutat att förlänga prøvotiden och att utredningen ska redovisas senast till den 30 juni 2021.

Bolaget har den 30 juni 2021 redovisat en prøvotidsutredning avseende omhändertagande av förorenade massor från område J3 och J4, tillsammans med yrkanden enligt nedan. Utredningen omfattar möjliga metoder, kostnader och miljöeffekter.

Område P (mål M 2293-07)

I deldomen den 11 april 2017 beslutades om slutliga villkor för upptagning och avvattning av förorenade sediment samt utsläpp av avvattningsvatten.

I deldomen den 14 januari 2019 beslutades angående område P om fortsatt utredning under en prøvotid med en provisorisk föreskrift enligt följande.

1. Bolaget ska, i samråd med tillsynsmyndigheten, fortsatt utreda frågan om efterbehandling av förorenade sediment från område P. Under prøvotiden ska bolaget utreda vilken eller vilka metoder som ska användas för behandling av förorenade sediment från område P. Utredningen ska avse tekniskt möjliga

metoder, kostnaderna för dessa och vilka resultat från miljösynpunkt som uppnås med de olika metoderna.

2. Utredningen ska, tillsammans med förslag till slutliga villkor och eventuella åtaganden, redovisas till mark- och miljödomstolen senast den 31 december 2020.

Provisorisk föreskrift

Botten i område P ska efter avslutad efterbehandling uppfylla platsspecifika riktvärden beräknade enligt beräkningsverktyg reviderat 2009.

Mark- och miljödomstolen har i deldom den 27 januari 2020 beslutat att förlänga prøvotiden och att utredningen ska redovisas senast till den 30 juni 2021.

När det gäller frågan om *upptagning* av de förorenade sedimenten från område P beslutade mark- och miljödomstolen i deldom den 27 januari 2021 att bolaget ska, i samråd med tillsynsmyndigheten, fortsatt utreda frågan om slutliga villkor för efterbehandling av förorenade sediment i område P under en prøvotid enligt följande.

1. Bolaget ska genomföra mätningar av mäktigheten av de kvarvarande förorenade sedimenten i det område som avgränsas av den gula och röda linjen i bilaga 1. Mätningarna ska utföras på sådant sätt och med sådant avstånd mellan mätpunkterna att det utifrån resultatet av dessa går att göra en uppskattning av den totala mängden kvarvarande förorenade massor i området, vilken sedan kan läggas till grund för en bedömning av om det är miljömässigt motiverat att sanera de kvarvarande massorna.
2. Bolaget ska utreda
 - a. om det är tekniskt möjligt att sanera kvarvarande förorenade massor med annan utrustning för sugmuddring eller grävuddring än som hittills använts vid saneringen av område P

- b. hur stor andel av den totala mängden kvarvarande förorenade massor som kan saneras med sådan annan utrustning
 - c. vilken miljöpåverkan som kvarvarande massor kan ge upphov till på lång sikt med beaktande av bl.a. klimatförändringar och risk för ändrade väderförhållanden.
3. Bolaget ska bedöma om det är miljömässigt motiverat med en sanering av förorenade massor i det avgränsade området med hänsyn till kostnaderna för denna.

Bolaget har den 30 juni 2021, med anledning av kraven i deldomen den 27 januari 2020, redovisat en prøvotidsutredning avseende metoder för omhändertagande av de förorenade sedimenten från område P, tillsammans med yrkanden enligt nedan.

Bolaget har den 14 oktober 2021, med anledning av kraven i deldomen den 27 januari 2021, redovisat en prøvotidsutredning avseende mängden kvarvarande förorenade sediment i område P och möjligheterna att sanera dessa, tillsammans med yrkanden enligt nedan.

BOLAGETS YRKANDEN

Efterbehandling av förorenade massor från område J3 och J4 samt förorenade sediment från område P

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen ska avsluta prøvotiden, som föreskrevs i deldomen den 14 januari 2019, för område J3 och J4 vad avser punkterna 1 och 2 samt för område P vad avser punkterna 1 och 2.

Upptagning av förorenade sediment från område P

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen ska avsluta prövotiden som föreskrevs i deldomen den 27 januari 2021 och föreslagit att det inte beslutas några slutliga villkor.

MOTPARTERNAS INSTÄLLNING

Efterbehandling av förorenade massor från område J3 och J4 samt förorenade sediment från område P

Havs- och vattenmyndigheten har inte haft några synpunkter gällande föreslagna efterbehandlingsåtgärder.

Länsstyrelsen har angett följande inställning. Länsstyrelsen tillstyrker följande punkter

- att bolaget redovisar och utvärderar hur efterbehandlingen fortlöper (gärna i miljörapporten) varje år
- att bolaget får välja extern behandling, deponering eller förbränning som har godkända tillstånd för aktuellt avfall
- att bolaget påbörjar fullskalig efterbehandling av avfall från J3/J4 och P senast den 31 december år 2026.

Länsstyrelsen lämnar följande synpunkter och föreslår att villkor skrivs om följande.

- Att prövotiden ska fortgå tills bolaget visat att föreslagna efterbehandlingsåtgärder fungerar praktiskt i förslagsvis två år. Under prövotiden bör bolaget utreda slutliga villkor avseende neutralisering eller andra avhjälpande åtgärder som bolaget i praktiken kan genomföra och i en sådan omfattning så att avhjälpandet åtminstone kan följa framtaget förslag på tidplan.

- Att efterbehandlingen för områdena J3, J4 och P högst bör pågå i 10 år. Om längre tid behövs vore det lämpligt att bolaget ställer en ekonomisk säkerhet alternativt fonderar medel för den tid som överskrider 10 år.
- Att kontrollprogram ska lämnas in två månader innan arbetena/försök med upptagning påbörjas.
- Att bolaget även i miljörapporten ska redovisa hur teknikutvecklingen fortlöper och uppgifter om godkända mottagningsanläggningar/-verksamheter.
- Att med medförbränning avses samma sak som samförbränning enligt miljöprövningsförordningen och därtill aktuella författningar.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund har angett följande inställning. Bolaget har bemött synpunkterna som förbundet framförde i sitt tidigare yttrande daterat 2021-09-24. Förbundet vidhåller att det är av stor vikt att aspekten med luktspridning till boende i omgivningen utreds, t.ex. genom en spridningsberäkning, och förbundet hänvisar för motivering av sitt vidhållande till sitt yttrande daterat 2021-09-24. Förbundet har i övrigt inga synpunkter att framföra i de aktuella frågorna.

Upptagning av förorenade sediment från område P

Havs- och vattenmyndigheten har angett följande inställning. Myndigheten vidhåller tidigare yttranden gällande områdets skyddsvärde och anser att det är miljömässigt motiverat att sanera de kvarvarande massorna och sedimenten.

Prövotiden kan inte avslutas. Utredningen behöver kompletteras med följande.

1. Fördjupad utredning och värdering av miljöpåverkan som kvarvarande massor kan ge upphov till på lång sikt med beaktande av klimatförändringar och risk för ändrade väderförhållanden med avseende på nederbörd.
2. En teknisk beskrivning samt principskiss av vallens/vägbankens uppbyggnad. Utlopp, punkt för utsläpp till recipient samt utformning och placering av tätskikt ska framgå.

Länsstyrelsen har angett följande inställning. Länsstyrelsen vidhåller tidigare yttrande om att bolaget ska visa hur stor mängd olja som avlägsnats genom genomförda saneringsåtgärder samt hur stor mängd olja som kvarstår i hela område P samt inre och yttre fångdammarna. Länsstyrelsen saknar en sammanhållen redogörelse för föroreningsituationen inom området efter utförda åtgärder med beskrivning av föroreningsituation i plan och profil inklusive en bedömning av kvarvarande mängd förorening. Denna redogörelse bör ligga till grund för bedömningar avseende om utförda åtgärder är tillräckliga.

Länsstyrelsen anser att provotiden inte kan avslutas och att utredningen behöver kompletteras med följande:

- Fördjupad utredning av risker för spridning av förorening från strandområde till övriga område P samt från område P till Mysingen exempelvis vid skyfall.
- Fördjupad utredning om det finns andra tekniker för att åtgärda kvarvarande förorening än de som tidigare använts.

Om provotiden ändå avslutas föreslås att villkor fastställs om följande.

- Vallen som skiljer Lagunen och Mysingen ska vara tät och hållas i gott skick för att förhindra spridning av oljeföroreningar till Mysingen. Detta gäller även vid höjda havsnivåer, skyfall eller andra händelser i verksamheten som riskerar att påverka vallen.
- Skyddsåtgärder vidtas för att säkerställa att fåglar och andra djur inte påverkas negativt av kvarvarande föroreningar idag och i framtiden.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund har bedömt att de kvarvarande föroreningarna i område P innebär behov av att återkommande kontrollera om kvarlämnade förorenade sediment orsakar föroreningsspridning i utsläppspunkten från område P till Östersjön. Om sådan föroreningsspridning påvisas i utsläppspunkten bör enligt förbundet åtgärder vidtas för att avhjälpa föroreningsspridningen.

BOLAGETS UTVECKLING AV TALAN

Bolaget har till stöd för sin talan anfört bl.a. följande.

Efterbehandling av förorenade massor från område J3 och J4 samt förorenade sediment från område P

Bolaget har under prövotiden fortsatt att utreda frågan om efterbehandling av de förorenade sedimenten från område P och de förorenade massorna inom område J3 och J4 (syraslam och blekjord). Under prövotiden har bolaget utrett vilken eller vilka metoder som kan användas för dels behandling av förorenade sediment från område P, dels upptagning och behandling av de förorenade massorna inom område J3 och J4.

Av prövotidsrapporten framgår tekniskt möjliga metoder, kostnaderna för dessa och vilka resultat från miljösynpunkt som uppnås med de olika metoderna. Vad avser syraslammet och blekjorden i område J3 och J4 så kommer det materialet att förbrännas, som ren destruktion eller i en anläggning för energiproduktion. Dessa anläggningar kan finnas såväl i Sverige som utomlands. Nynas vill ha frihet att under projektiden få välja och byta behandlingsanläggning eftersom kostnaderna för såväl förbränning som transporter kan variera mellan anläggningar och över tid. Mot bakgrund av projektets höga totala kostnad är det företagsekonomiskt viktigt att i den mån det är möjligt inte låta kostnaderna bli högre än nödvändigt.

Efterbehandlingen kan av logistiskäl inte påbörjas förrän deponin Landfarmen är sluttäckt. Den kan inte heller påbörjas förrän efter nästa, den vart fjärde år återkommande, revisionsstopp (TA) samt efter planerad ombyggnation av VD2 m.m. Efterbehandlingen kan med hänsyn till dessa omständigheter starta tidigast under 2025, men bolaget åtar sig att ha startat den fullskaliga upptagningen av syraslam och blekjord senast den 31 december 2026. En känslighetsanalys som redovisar bedömd tidsåtgång har upprättats för att visa när efterbehandlingen av syraslammet och blekjorden kan vara slutförd. Av den tidplan och av de skäl som anges i

känslighetsanalysen bedöms efterbehandlingen kunna vara avslutad cirka 30 år efter att den påbörjats.

Bolaget åtar sig att efter varje kalenderår rapportera till tillsynsmyndigheten hur arbetet med efterbehandlingen fortskridit.

De förorenade sedimenten från område P kan antingen läggas på deponi eller förbrännas tillsammans med materialet från område J3 och J4. Det är viktigt att omhändertagandet inte begränsas till endera av alternativen. Bolaget yrkar därför att vid varje enskilt tillfälle få välja det mest lämpliga, deponering eller förbränning, utifrån omständigheterna vid det aktuella tillfället.

I den till prøvotidsredovisningen bilagda rapporten från Niras redovisas inledningsvis en beskrivning av de förorenade områdena, de förorenade massorna och sedimenten, dessas egenskaper, miljö- och säkerhetsmässiga förutsättningar för hantering m.m. Vidare konstateras att möjligen påverkade ler- och moränmaterial inom område J3/J4 inte omfattas av den aktuella prøvotiden. I rapporten redovisas att åtgärdsmålen för efterbehandlingen är att område J3/J4 och området där P-materialet för närvarande är upplagt i framtiden ska kunna användas för industriändamål samt att effekterna av åtgärderna ska vara varaktiga.

I rapporten redovisas vidare den åtgärdsutredning som genomförts avseende möjliga åtgärder i form av för- och efterbehandling av syraslammet, blekjorden samt P-materialet.

I åtgärdsutredningen redovisas sammanfattningsvis följande.

Flertalet för- och efterbehandlingsmetoder kräver en upptagning av materialet från J3/J4. Detta är en komplicerad och riskfylld process så därför har det genomförts en utredning avseende säker schaktning i J3/J4, baserad på schaktförsök, labbförsök och modellering. I åtgärdsutredningen har för- och efterbehandlingsmetoderna

utvärderats och selekterats utifrån praktisk genomförbarhet och tillförlitlighet. Där sammanfattas och utvärderas även schaktutredningen.

En teknisk beskrivning redovisas med förslag till åtgärdsplan för syraslam och blekjord samt P-material, förslag på strategi för uppschaktning av de olika massorna samt organisation av saneringsområdet vid J3/J4, inklusive förslag på säkerhetsåtgärder. Resultaten visar att medförbränning samt förbränning som avfall är möjliga åtgärdsalternativ för syraslammet och blekjorden. Medförbränning innebär att avfallet förbränns tillsammans med annat bränsle i en energi- eller produktionsanläggning. För P-materialet bedöms deponering på extern deponi samt förbränning tillsammans med syraslammet och blekjorden vara möjliga åtgärder. Samtliga dessa metoder, med undantag för upptag och förbehandlingsmetoder, är beprövade och robusta, och det finns för närvarande lämpliga mottagningsanläggningar. Syraslammet behöver som förbehandling innan åtgärd neutraliseras oavsett efterbehandlingsmetod. Inför eventuell medförbränning behöver det även uppgraderas genom tillsats av andra material. P-materialet kan kräva förbehandling i form av avvattning och stabilisering. De olika åtgärdernas effekter på hälsa och på miljö i relation till regionala miljömål diskuteras och åtgärder för att minska negativa sådana effekter presenteras.

Huvudalternativet för efterbehandling av syraslam och blekjord är förbränning, antingen som avfall eller medförbränning, eller som en kombination av förbränning som avfall och medförbränning. P-materialet föreslås åtgärdas antingen genom extern deponering, genom förbränning (som avfall och/eller medförbränning) eller genom en kombination av extern deponering och förbränning.

Gynnsamma väderförhållanden har visat sig vara avgörande för att begränsa och kontrollera spridning av svavelgaser under schaktning i område J3/J4. Arbetena bör av ekonomiska och säkerhetsmässiga hänsyn så långt som möjligt genomföras under sammanhängande perioder. Kombinationen gynnsamma väderförhållanden och sammanhängande arbetsperioder förväntas reducera tillgänglig arbetstid till i genomsnitt 80 arbetsdagar eller 16 arbetsveckor per normalår. Med normalår avses

år då det inte genomförs revisionsstopp eller andra större projekt vid raffinaderiet och då det finns mottagningsanläggningar som har kapacitet att ta emot massor. Brist på utrymme inom raffinaderiområdet, komplicerade schaktförhållanden och stora osäkerheter i hantering av gasemissioner leder till att Nynas uppskattar åtgärdstiden till ca 30 år, där uppschaktning av massorna i J3/J4 är styrande för tidsåtgången.

Totalkostnaden för avfallsförbränning av syraslam och blekjord har uppskattats till ca 690 000 000 kr och kostnaden för medförbränning till ca 399 000 000 kr. Totalkostnaden för deponering av P-materialet har uppskattats till ca 10 000 000 kr. Totalkostnaden för att avfallsförbränning av P-materialet tillsammans med syraslam och blekjord har uppskattats till ca 749 000 000 kr och motsvarande kostnad för medförbränning till ca 430 000 000 kr. Kostnadsuppskattningarna är i detta skede mycket grova. Detta beror på att det finns kvarstående stora osäkerheter om materialets hanterbarhet och sammansättning. Därmed att det svårt att i detalj förutse hur schaktning kan ske, förbehandlingsbehov, lämpliga logistiklösningar samt framtida tillgång till mottagningsanläggningar. Osäkerheterna avser i första hand materialet från J3/J4.

Upptagning av förorenade sediment från område P

Bolaget har i enlighet med utredningsföreskrifterna i mark- och miljödomstolens deldom den 27 januari 2021 genomfört fortsatt utredning beträffande de kvarvarande förorenade sedimenten, med avseende på mängd och möjligheterna ta upp dessa samt dessas miljöpåverkan bl.a. med beaktande av bl.a. klimatförändringar.

Bolaget har med hänvisning till rapporter från Niras som genomfört undersökningarna kommit fram till att möjligheten att sanera kvarvarande förorenade massor med annan utrustning för sugmuddring eller grävuddring än som hittills använts är mycket begränsad, i praktiken obefintlig om en sådan åtgärd ska medföra någon nytta för miljön. Mot bakgrund av resultatet av Niras utredningar och bedömningar

om miljöpåverkan av kvarvarande massor, kostnader för att ta upp ytterligare föroreningar m.m. har bolaget inte föreslagit några slutliga villkor.

I bilaga A till prøvotidsredovisningen, rapport från Niras om utförd undersökning av strandzonen, redovisas bl.a. följande.

Resultatet från provtagning och sondering visar att det sediment som ligger kvar i strandzonen generellt är mycket löst, med låg halt torrsubstans (TS). I princip kan sedimentet hållas ut som vatten från provtagningsröret på många platser. Där förorening finns kvar är den visuellt tydlig vid upptag av kärnor, med svart färg, stark lukt och med inslag av olja.

Provtagning av förorenat sediment genomfördes vid totalt 10 punkter fördelade över område P. I samtliga prover förekom halter liknande de som förekom i sediment från området utanför strandzonen innan muddring genomfördes, med höga halter av alifater, aromater och metaller (bly, koppar och zink).

Strandzonen i området är varierande, med delvis hårda ytor och berghällar och delvis större vegetationsområden. Resultatet visar även att den faktiska strandzonen är mindre än vad som förväntades. Sedimentens mäktighet varierar stort i området, och för att möjliggöra en beräkning av volym kvarvarande förorenat sediment har strandzonen delats in i delområden, vilka avgränsats utifrån sedimenttyp, mäktighet och andra förhållanden.

I rapporten konstateras sammanfattningsvis följande.

- Strandzonen innehåller ca 1200 m³ mycket lösa förorenade sediment. I stort sett hela denna volym är belägen inom vegetationsbälten.
- Arean där förorenat sediment förekommer i strandzonen är mindre än vad som förväntades eftersom det aktuella området som skulle undersökas delvis inkluderar landområden och hårbotten utan sediment.
- Vinddrivna bottenströmmar förekommer i dammen och förhöjda bottenströmmar sammanfaller med ökande vindstyrkor.

- Område P är relativt skyddat mot vindar, närbelägna mätstationer visar tydligt högre vindstyrkor än vad som samtidigt uppmättes vid NIRAS väderstation i den norra delen av dammen (Lagunen).

I bilaga B till provotidsredovisningen, rapport från Niras om kvarvarande sedimentförorening, redovisas bl.a. följande.

Beträffande risk för miljöeffekter i strandzonen konstateras att den utgörs i många områden av växtlighet såsom vass och kaveldun. Även trådalger förekommer. Sjöfågel såsom tärnor samt knölsvan har observerats inom området. I samband med årets bottenprovtagning och sedimenthantering i strandzonen observerades inga djur eller tecken på djurliv i bottarna. Föroreningarna utgör ingen betydande risk för bottenfauna eftersom inget tyder att sådana djur förekommer utbrett i strandzonen. I den mån enstaka individer förekommer kan risk för toxiska effekter inte uteslutas, men skyddsvärdet är som tidigare nämnts lågt. Den utbredda förekomsten av vass och kaveldun i området tyder på att dessa växters tillväxt uppenbart inte begränsas av sedimentens föroreningar.

Förekommande fåglar har normalt inte direktkontakt med sedimentet och generellt sker deras exponering för föroreningar via födan. Tärnor äter huvudsakligen fisk medan knölsvan är växtätare. Eftersom utloppet är högre än havsytan torde fisk normalt inte förekomma i området. Dykande tärnor har dock observerats vilket tyder på födosök efter fisk. Det kan alltså inte helt uteslutas att fisk kan förekomma åtminstone tillfälligtvis. Dessa observationer gäller dock den öppna, sanerade delen av dammen, och inte strandzonen. Föroreningen i sedimentet består huvudsakligen av alifater och aromater samt metallerna koppar, bly och zink. Detta är ämnen som binder starkt till sediment. De är inte starkt bioackumulerande i fisk. Det begränsar risken att skadlig exponering hos fiskätande fågel skulle kunna ske. Med tanke på dammens utvecklade ekosystem födosöker tärnorna med all säkerhet huvudsakligen i Mysingen utanför dammen. Sammantaget bedöms risken för att fågel skulle exponeras för sedimentföroreningar i strandzonen som mycket låg.

Beträffande risk för läckage och spridning i nuläget konstateras att de lösa förorenade sediment som påträffats är med ett undantag belägna i vassbälten. Undantaget gäller ett område som är avgränsat av ett omgivande grund.

Nynas har löpande kontroll av oljeindex i utloppet från dammen mot Mysingen. Resultat under perioden 2015–2020 visar att oljeindex inte detekteras ($<0,1 \mu\text{g/l}$) i flertalet prover. Frekvensen av detekterade prov var något högre under 2017–2018 då muddring av dammen pågick. Någon betydande skillnad före respektive efter muddring som utfördes 2017–2018 föreligger inte. Denna sanering hade således ingen effekt på utsläpp av olja från dammen, vilket beror på att dammens funktion är att vara en sänka för eventuella oförutsedda utsläpp från de industriella utlopp som mynnar i dammen. De förorenade sediment som förekommer i vassbälten i strandzonen är mer skyddade än de som innan sanering låg i den öppna delen av dammen. Det bedöms därför som orimligt att föroreningar i strandzonen skulle spridas under nuvarande förhållanden. Spridning utanför området har inte heller kunnat påvisas, varken före, under eller efter genomförd saneringsåtgärd. Undersökningar av föroreningshalter i det vatten som går in respektive ut ur dammen har också visat att dammen fungerar som en sänka för föroreningar, och att någon spridning från bottenarna inte förekommer.

Beträffande risk i ett förändrat klimat har en bedömning av vad ökade vindstyrkor skulle kunna innebära för föroreningarna i strandzonen. Vinddrivna bottenströmmar förekommer i dammen och det framgår av undersökningarna att förhöjda bottenströmmar sammanfaller med ökande vindstyrkor. Strömhastigheter på drygt 10 cm/s uppmättes vid några tillfällen i den öppna delen av dammen. Vid värden över 10 cm/s kan det inte uteslutas att sediment tillfälligtvis skulle kunna virvla upp. Sedimenten i strandzonen är dock skyddade av vass och annan växtlighet som tar upp strömkrafter. Att bottenströmmar inte påverkar sedimenten i strandzonen visas också av att de mycket lösa sedimenten ligger kvar där. Detta förhållande ändras inte om något högre vindstyrkor skulle kunna uppstå i framtiden. Dessutom är dammen relativt vindskyddad. Sammanfattningsvis bedöms det inte föreligga

någon risk att en eventuellt förändrad vindsituation skulle påverka risken för spridning av sediment i strandzonen.

En annan effekt av klimatförändringarna är havsytehöjning. Om risk för havsvatteninträngning uppstår kommer Nynas att blockera utlopp och pumpa ut vattnet. Vid behov kommer vallen att förstärkas och höjas. Således kommer en stigande havsyta inte påverka föroreningen i strandzonen.

Det bedöms sammanfattningsvis att det inte är miljömässigt motiverat att åtgärda de områden med kvarvarande förorening som identifierats.

I den utredning, om det är tekniskt möjligt att sanera med annan utrustning för sugmuddring eller grävuddring än som hittills använts i område P, som genomförts konstateras att, för att minska föroreningsmängden i betydande grad, måste föroreningen vara tillgänglig för muddring och muddringstekniken måste vara effektiv vid de fysiska förhållanden som råder. Massorna är mycket lösa och dessutom svårtillgängliga till följd av den rikliga förekomsten av växtlighet i området och växtrötter i bottnarna samt de oregelbundenheter (stenar, ojämn botten, stockar etc.) som förekommer i strandmiljöer. Vid val av muddringsteknik har det tidigare konstaterats att grävuddring inte är en möjlig metod för de mycket lösa sedimenten och den slutsatsen gäller även i strandzonen. Det faktum att grävuddring kan utföras med olika typer av skopa förändrar inte denna bedömning. I den genomförda muddringsåtgärden utanför strandzonen var sugmuddring den enda möjliga muddringsmetoden. Entreprenörens erfarenhet från den genomförda sugmuddringen var dock att sugmuddring inte är möjligt i vassbältet. Svårigheten beror bl.a. på att vassen och dess rötter begränsar sugmunstyckets åtkomst till massorna. Detta hinder skulle möjligen kunna minskas genom att slå vassen, men rötterna skulle ändå vara kvar och försvåra sugmuddring. Vass har dock som tidigare nämnts en skyddande effekt mot erosion i strandzonen och att ta bort vassen skulle markant öka risken för spridning och återkontaminering av de tidigare muddrade områdena. En ytterligare avgörande faktor vid muddring i strandområdet är möjligheten till åtkomst av de identifierade områdena. Ett mudderverk kan

antingen ställas i vattnet på en stödbensponten eller agera från land. En stödbensponten kräver vissa vattendjup varför flera områden inte skulle vara åtkomliga. Om muddring skulle ske från land behöver nya vägar anläggas till en längd av minst 500 meter och troligen behöver det även byggas pirar i vattenområdet. Kostnaderna för att anlägga dessa vägar och pirar skulle bli mycket stora. I en strandzon påträffas också vanligen t.ex. stenar, stockar eller äldre installationer vilket också begränsar sugmuddringens effektivitet. En muddring i strandzonen skulle inte komma åt all förorening och förorening skulle lämnas kvar. Detta är också vad som redan skett då entreprenören i föregående entreprenad inte kunde muddra bort de mängder som nu påträffats i strandzonen. Mäktigheten av de förorenade massorna är låg, i medeltal ca 2 dm, vilket innebär att stora mängder överskottsvatten sugas in och det muddrade materialet blir ännu lösare än vad massorna är in situ. Inför sluthantering såsom deponering av de muddrade massorna erfordras därför omfattande avvattning och troligen även stabilisering av de avvattnade massorna. Att saneringsmuddring riskerar att förorena omgivande bottnar har konstaterats i många projekt, även utan den aktuella komplikationen med vass. Det beror på att det oundvikligen blir ett visst spill vid muddringen och att det materialet lägger sig på såväl den nymuddrade ytan som kringliggande redan sanerade områden. En muddring i den nu relativt skyddade strandzonen skulle således riskera att sprida förorenade sediment från strandzonen och ut i den större öppna och sanerade delen av område P. Åtgärdsområdena måste då avgränsas med siltgardiner eller med spont. Beträffande sedimenten i det område som inte är belägna i ett vassbälte utan avgränsat av ett grund konstateras att området är skyddat från eroderande bottenströmmar. Förutsättningar för att kunna muddra bort konstaterade föroreningar i strandzonen är sammanfattningsvis dåliga.

Vad gäller kostnader för att skydda området mot en stigande havsytta så är detta åtgärder som Nynas behöver genomföra för att säkerställa dammens funktion. Sådana kostnader är därför inte relaterade till förekomsten av förorening i strandzonen och redovisas inte här. Kostnaderna för en sanering med sugmuddring och spont, inklusive etablering och avetablering, muddring, anläggning av yta för avvattning, spont och vägbygge, motsvarar ca 50 miljoner kr. Den samlade

åtgärdskostnaden motsvarar minst ca 40 000 kr per m³. Det är en kostnad som många gånger om överstiger även de högsta kostnaderna i andra projekt.

**MOTPARTERNAS UTVECKLING AV TALAN – EFTERBEHANDLING
AV FÖRORENADE MASSOR FRÅN OMRÅDE J3 OCH J4 SAMT
FÖRORENADE SEDIMENT FRÅN OMRÅDE P**

Havs- och vattenmyndigheten

Utsläpp till vatten hanteras i viss mån i redovisningen men myndigheten kan konstatera att beskrivning av hur bolaget bedömer risken för spridning av föroreningar via grundvatten med anledning av schaktarbeten inom J3 och J4 saknas i redovisningen.

Bolaget anger att aktuella riktvärden för utsläpp till område P via reningsanläggning ska tas fram i ett kontrollprogram i samråd med tillsynsmyndighet. Havs- och vattenmyndigheten har i tidigare yttranden tryckt på att område P inte ska utgöra ett extra, kompletterande reningssteg utan syftet med invallningen är att förhindra ofrivilliga oljeutsläpp till Östersjön.

Under 2017–2018 genomfördes efterbehandling av förorenade sediment inom område P. I deldom 2021-01-27 i mål M 2293-07 har mark- och miljödomstolen beslutat att bolaget fortsatt ska utreda frågan om slutliga villkor för efterbehandling av förorenade sediment inom området. Recipient för utsläpp från område P är Mysingen som i dagsläget inte uppnår god kemisk status och där förorenade områden anges som en betydande påverkanskälla i VISS.

Återkontaminering av område P ska undvikas och reningsanläggningens funktion ska säkerställa detta.

Havs- och vattenmyndigheten instämmer i länsstyrelsens synpunkt att det är angeläget att efterbehandling av de aktuella områdena inte bör pågå längre än nödvändigt.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen välkomnar att bolaget påbörjar efterbehandlingen av J3/J4 och P så snart som möjligt. Det är långt till start och slut för den kostsamma efterbehandlingen. Det är fortfarande inte klarlagt att det praktiskt kommer att fungera utifrån förutsättningarna för bolagets raffinaderiverksamhet. Därför är det olämpligt att avsluta provotiden nu. Bolaget bör bedriva efterbehandlingen under en viss tid, förslagsvis två år, innan provotiden får avslutas. Länsstyrelsen anser att om efterbehandlingstiden kommer att överstiga 10 år så är det med hänsyn till detta och till de höga kostnaderna för åtgärderna lämpligt att bolaget fonderar medel för efterbehandlingen under kommande år alternativt ställer ekonomisk säkerhet.

Vatten från J3/J4 avbördas till bergrum och pumpas därefter till anläggningens reningsverk. I sådant fall att efterbehandlingen av J3/J4 inte avslutas innan verksamheten läggs ned eller går i konkurs kommer detta innebära att pumpning av vatten och vattenrening behöver fortgå trots att ingen annan verksamhet bedrivs på platsen. Länsstyrelsen anser att detta blir särskilt problematiskt om verksamheten går i konkurs då det inte är självklart vem som fortsatt ska pumpa och rena vatten. Med ovanstående i beaktande, och det faktum att ej efterbehandlade föroreningar alltid innebär en risk, ser Länsstyrelsen att efterbehandlingen bör ske så skyndsamt som möjligt.

Länsstyrelsen har tillagt följande synpunkter med anledning av bolagets bemötande. Bolaget anger att det är mer ändamålsenligt med att ”ändra villkor” men har själv inte föreslagit några villkor trots att domstolen föreskrivit det i provotidsvillkor i mark- och miljödomstolens delbeslut den 14 januari 2019. Länsstyrelsen kan godkänna bolagets förslag om villkor, om man i villkoret fastställer neutralisering

eller andra avhjälpande åtgärder samt borttransport av en viss mängd under en viss tidsperiod (t.ex. medelmängd om 3500 m³/år under 5 år).

Länsstyrelsen anser följande.

- Den som är ansvarig för föreningen ska också genomföra och bekosta avhjälpande åtgärder. Ju längre tid som avhjälpande åtgärderna avses pågå desto större risk föreligger att ansvarig inte har möjlighet att genomföra och bekosta åtgärderna.
- Efterbehandlingen ska faktiskt bli av. Bolaget bör därför säkerställa att det finns fler mottagande anläggningar samt redovisa vilka mottagare som är aktuella för varje kommande efterbehandlingsperiod.
- Neutralisering är möjlig utifrån väder och vindriktning. En viss avhjälpande mängd avseende område J3/J4 kan säkerställas åtminstone under en fem-årsperiod. I villkorsskrivning kan t.ex. mängden som efterbehandlas i genomsnitt under 5 år anges till minst 3 500 m³/år och/eller att avhjälpande-åtgärderna slutförs inom ett visst antal år, t.ex. 15 år.

Länsstyrelsen anser att bolaget även ska följa teknikutvecklingen för att om möjligt korta tiden för efterbehandlingen och fortlöpande redovisa detta till Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen känner inte till medförbränning som ett juridiskt begrepp för förbränningsanläggningar i svensk lagstiftning utan de anges som avfallsförbränningsanläggningar eller samförbränningsanläggningar om de mottar avfall. Det är förbränningsanläggningarnas tillstånd, lagkrav, förordningar och föreskrifter som styr vad de får ta emot och blanda in etc.

Länsstyrelsen noterar att bolaget godtagit

- att lämna in kontrollprogram
- att mottagare av avfall redovisas till tillsynsmyndigheten
- att vart 5e år redovisa den tekniska utvecklingen för aktuell efterbehandling
- att både avfallsförbrännings- och samförbränningsanläggningar är aktuella mottagare för avfallstyperna.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund

Förbundet konstaterar att alla föreslagna efterbehandlingsmetoder innebär uppschaktning av förorenade massor/slam och denna hantering kan medföra risk för luktstörning/olägenhet till omgivningen runtomkring Nynas verksamhetsområde. Förbundet ser därmed en risk för återkommande luktstörningar för människor i Nynäshamns tätort och boende i övriga omgivningen runt Nynas verksamhetsområde. Denna störningsrisk blir särskilt betydande då det handlar om risk för störningar under en tidsperiod på så många år.

Förbundet uppfattar att Nynas utredning av spridning av svaveldioxid till följd av schaktning vid J3/J4 främst omfattar utredning av gasnivåer som medför hälsorisker och att dessa nivåer är aktuella främst inom Nynas verksamhetsområde och dess direkta närhet. Förbundet anser att det även är av stor vikt att aspekten med luktspridning till boende i omgivningen utreds, t.ex. genom en spridningsberäkning för lukt. Detta även om gasnivåerna då inte utgör direkt hälsorisk men då gasnivåerna ändå kan innebära luktstörning som kan utgöra betydande olägenhet, särskilt vid långa och återkommande tidsperioder vilket är aktuellt i föreliggande fall. Förbundet anser att det är viktigt att aspekten med luktspridning till boende i omgivningen utreds för att kunna hantera risken för återkommande luktstörningar för boende i berörd omgivning runt Nynas verksamhetsområde. Förbundet anser vidare att det är av stor vikt att schaktning och hantering av massor/slam utförs på sådant sätt att det minimerar luktstörning/olägenhet för människor i Nynäshamns tätort och boende i övrig berörd omgivning. Det är också viktigt att Nynas förberett en väl fungerande klagomålshantering inför perioder då schaktning/hantering som medför risk för luktstörningar utförs, samt att Nynas inför dessa perioder på lämpligt sätt informerar människor som bor/vistas i Nynäshamns tätort och boende i övriga omgivningen.

**MOTPARTERNAS UTVECKLING AV TALAN – UPPTAGNING AV
FÖRORENADE SEDIMENT FRÅN OMRÅDE P**

Havs- och vattenmyndigheten

När det gäller områdets skyddsvärde anger bolaget att området utgör en säkerhetsdamm inom ett industriområde och har ett lågt miljömässigt skyddsvärde. Bolaget anger också att det saknas förutsättningar för ett naturligt och väl utvecklat ekosystem.

Att valla in en havsvik i syftet att använda den som säkerhetsdamm måste ses som en okonventionell teknisk lösning. Grönviken utgjorde innan invallningen en viktig livsmiljö för såväl fisk som många olika typer av bottenlevande djur liksom för fåglar. Grunda havsvikar har generellt en avgörande betydelse för kustens produktionsförmåga. Med anledning av bolagets användning av området har förutsättningarna för ett väl utvecklat ekosystem försämrats.

En biologisk återkolonisering av Grönviken kan förväntas när stora delar av de förorenade sedimenten avlägsnats. Lagunen är ett helt öppet system gentemot omgivningen och endast en vall avgränsar den mot övriga kustvattnet. I förlängningen är det sannolikt att fisk kommer att finnas i området vilket i sin tur drar till sig fiskätande fåglar med mera. Ur ett långsiktigt förvaltningsperspektiv är det viktigt att inga resthalter kvarlämnas i området som kan ge långsiktigt negativa effekter på flora och fauna. En restförorening där olja i fri fas förekommer samt vissa halter ligger över eller mycket över rekommenderade koncentrationsgränser för klassificering av förorenade massor som farligt avfall kommer oundvikligen att kunna ha en negativ påverkan på djur- och växtliv i anslutning till området. Havs- och vattenmyndigheten vidhåller tidigare yttranden gällande områdets skyddsvärde och anser att det är miljömässigt motiverat att sanera de kvarvarande massorna och sedimenten.

Mark- och miljödomstolen har i punkt 2c efterfrågat uppgifter gällande vilken miljöpåverkan som kvarvarande massor kan ge upphov till på lång sikt med beaktande av bl.a. klimatförändringar och risk för ändrade väderförhållanden. De klimatförändringar bolaget tagit upp i utredningarna är förändringar i vind- och strömförhållanden samt en stigande havsnivå. Havs- och vattenmyndigheten noterar att redovisningen saknar bedömning av eventuella risker för spridning med anledning av förändringar i nederbörd. Resultat från klimatmodeller pekar på att skyfallen i Sverige kommer att bli allt vanligare i ett varmare klimat. Vi kan förvänta oss att skyfallen kommer att inträffa oftare och att intensiteten kommer att öka. Enligt klimat och sårbarhetsanalys för Stockholms län kan den mest extrema dygnsnederbörden med en återkomsttid på 20 år respektive 100 år beräknas öka med 20 procent.

Det kan inte uteslutas att förändringar i nederbörd kan leda till ökad risk för spridning av de förorenade sediment som påträffats i strandzonen. Särskilt som dessa konstateras vara mycket lösa, medianvärdet för vattenhalten är 93 %, och sedimenten liknar närmast en vätska.

Havs- och vattenmyndigheten anser att punkt 2c inte är tillräckligt utredd avseende miljöpåverkan på grund av klimatförändringar och ändrade väderförhållanden. Detta ger också att den riskbedömning gällande spridning av restförorening bolaget presenterar inte är baserad på tillräckligt underlag. För att motivera att en restförorening där olja i fri fas förekommer lämnas kvar samt där vissa halter ligger över eller mycket över rekommenderade koncentrationsgränser för klassificering av förorenade massor som farligt avfall krävs att risken för spridning är grundligt utredd.

Dessutom ska alternativa metoder för sanering vara grundligt utredda. Bolaget har gjort en kostnadsskattning för muddring från land med spontning för att minimera spridning av föroreningar. Utifrån skattningen gör bolaget bedömningen att kostnad för sanering av strandzonen är oskälig. Som bolaget själva anger så handlar det om klart mindre volymer förorenade massor jämfört med vid saneringen som utfördes

under 2017 vilket borde kunna öppna upp för att utreda förutsättningarna för att använda en mer småskalig och därmed mindre kostsam teknik.

I det fall sanering faktiskt inte är tekniskt möjlig anser Havs- och vattenmyndigheten att behov av skyddsåtgärder måste utredas och övervägas ytterligare. Detta också särskilt med anledning av att recipient för utsläpp från område P är Mysingen som i dagsläget inte uppnår miljö kvalitetsnormen för god kemisk status och där förorenade områden anges som en betydande påverkanskälla i VISS. Det saknas i underlaget en tydlig beskrivning av hur område P är utformat för att förhindra diffus spridning av föroreningar. I redovisningen nämns att inga prover uttagits längs med vägbanken på grund av risk att påverka tätmembran, i övrigt saknas information om vägbankens/vallens uppbyggnad. Havs- och vattenmyndigheten anser att en detaljerad teknisk beskrivning samt en principskiss över vägbankens/vallens uppbyggnad behöver redovisas för att klargöra hur konnektiviteten ser ut mellan område P och Östersjön.

Utlopp, utsläppspunkt till recipient samt utformning och placering av tätskikt ska framgå. I det fall en sådan redovisning gjorts i tidigare skede i ärendet bör hänvisning göras till denna även i föreliggande prøvotidsredovisning.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen anser att redovisning enligt länsstyrelsens yrkanden behövs för att kunna göra en slutlig bedömning av nuvarande och framtida miljörisker. Delar av den efterfrågade informationen finns redovisat i tidigare rapporter men länsstyrelsen saknar en heltäckande redogörelse för föroreningssituationen i område P (område där muddring genomförts samt strandzon sammantaget) som redogör för föroreningssituationen i sediment/bottenmaterial (halter, djup till opåverkat material etc.). En samlad bild av föroreningssituationen med en skattning av kvarvarande mängd förorening bör utgöra underlag för en bedömning av risker för spridning av förorening samt om utförda åtgärder kan anses vara tillräckliga. Tidigare ställda krav på redovisning har varit ställda med avseende på att mängden förorenade

massor (oavsett föroreningshalter) ska redovisas, länsstyrelsen anser att denna redovisning inte är tillräcklig för att kunna bedöma vilka risker som kvarstår.

Länsstyrelsen noterar att bolaget enligt redovisningen av sugmuddringen samlat in fältdata avseende bl.a. föroreningsdjup i Lagunen och menar att Niras utifrån detta borde kunna redovisa provpunkter och analyser samt mäktighet och mängd av kvarvarande förorening området utan behov av ytterligare provtagningar (se även krav av slutliga villkor, punkt 4 i deldom 2017-04-11).

Länsstyrelsen anser att den utförda bedömningen av risk för spridning av förorening från strandzonen är översiktlig och behöver kompletteras med en bedömning av spridning av förorening vid t.ex. skyfall.

Länsstyrelsen anser det oacceptabelt om fågel eller andra djur riskerar att bli oljeskadade från område P. Entreprenören har endast konstaterat att det inte går att genomföra ytterligare åtgärder genom sugmuddring men länsstyrelsen anser att andra tekniker/skyddsåtgärder bör utredas. Att lämna fri fas olja i delområden som är kraftigt förorenade och en källa till spridning, där djur inte är förhindrade att vistas, kan inte mot bakgrund av nuvarande redovisning anses vara skäligt ur miljösynpunkt.

Bolaget har angett följande:

- En stigande havsytenivå kommer att hanteras av Nynas för att skydda säkerhetsdammen, oaktat denna förorening. Stigande havsytenivå till följd av klimatförändringar kommer därför inte påverka riskbilden.

Om mark- och miljödomstolen godtar att bolaget får lämna kvar olja i fri fas i Lagunen bedömer länsstyrelsen att det finns behov av villkor om bolagets ansvar för vallens funktion vid flera förhållanden än de normala som i dom är fastställda för utsläppen till vatten samt om löpande översyn av att den kvarvarande oljan inte är tillgänglig för djurlivet.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund

Förbundet bedömer att de kvarvarande föroreningarna i område P innebär behov av att återkommande kontrollera om kvarlämnade förorenade sediment orsakar föroreningsspridning i utsläppspunkten från område P till Östersjön. Om sådan föroreningsspridning påvisas i utsläppspunkten bör åtgärder vidtas för att avhjälpa föroreningsspridningen. Förbundet har inte kännedom om ifall sådan kontroll redan utförs som en del i verksamhetens ordinarie egenkontroll. Förbundet anser att sådan kontroll antingen bör ingå som en del i verksamhetens ordinarie egenkontroll eller formuleras som ett slutligt villkor om att bolaget återkommande ska kontrollera om kvarlämnade förorenade sediment orsakar föroreningsspridning i utsläppspunkten från område P till Östersjön och att om sådan föroreningsspridning påvisas i utsläppspunkten ska bolaget vidta åtgärder för att avhjälpa föroreningsspridningen.

BOLAGETS BEMÖTANDE – EFTERBEHANDLING AV FÖRORENADE MASSOR FRÅN OMRÅDE J3 OCH J4 SAMT FÖRORENADE SEDIMENT FRÅN OMRÅDE P

Bemötande av yttrande från Havs- och vattenmyndigheten

Beträffande vad HaV anført om avsaknad av beskrivning och bedömning av risken för spridning av föroreningar via grundvatten har Nynas har i tidigare redovisningar i målet beskrivit att grundvatten i området avleds till bergrum. Bäddvatten i bergrum pumpas till bolagets reningsverk. Nynas har i tidigare förberedelser för schaktarbeten vid J3/J4 vidtagit åtgärder för att förebygga att grundvatten, på grund av att schaktarbeten skulle kunna leda till ändrade förhållanden för grundvattenflödet, skulle kunna ledas till Mysingen. Under 2015 installerades två pumpbrunnar för att skapa en hydraulisk barriär som skydd mot att schaktarbeten vid J3/J4 skulle kunna leda till att grundvatten från området leds till Mysingen. Vattnet i pumpbrunnarna leds till Nynas reningsverk.

Av den nu aktuella provotidsutredningen framgår bl.a. att:

- Länsvatten som uppstår i schakten hanteras genom avledning till Nynas reningsverk där det renas. Vatten som eventuellt rinner igenom massorna hamnar i underliggande bergrum och pumpas då via det till reningsverket.
- Risken för spridning av föroreningar via grundvatten har minskats.
- Länsvatten som uppstår i schakt i J3/J4-området renas i reningsverket innan det släpps ut.

Beträffande vad Havs- och vattenmyndigheten anfört om återkontaminering av område P delar Nynas myndighetens uppfattning att område P utgör en säkerhetsdamm vars syfte är att förhindra ofrivilliga oljeutsläpp till Östersjön samt att reningsverkets funktion är att säkerställa att bolagets utsläpp till vatten är inom gällande villkor. Villkor för Nynas utsläpp från sitt reningsverk till område P har mark- och miljödomstolen beslutat i detta mål i deldom meddelad 2015-10-09. Nynas antar att Havs- och vattenmyndigheten syftar på det vatten som kan ansamlas i befintlig pumpgrop där avvattning av geotuberna skedde under 2017-2018. I prøvotidsutredningen framgår av Bilaga A1 "Åtgärdsutredning" att "DEC tog 2019 ett samlingsprov bestående av 6 hinkar material från geotuberna. Materialet bekräftades ha pH ca 7. Det bestod enligt denna provtagning till 62,0 % av torrsbstans och resulterade i 8,6 % LOI." Det är baserat på detta inte förväntat att några stora mängder vatten behöver tas omhand vid schaktning av P-material och vare sig eventuellt vatten kommer att kunna släppas direkt till område P eller via Nynas reningsverk så kommer område P inte att ses som ett reningssteg. Som framgår av prøvotidsutredningen kommer vattnet att provtas innan det släpps ut till område P för att undvika föroreningsspridning.

Havs- och vattenmyndigheten anger att under 2017-2018 genomfördes efterbehandling av förorenade sediment inom område P och att recipient för utsläpp från område P är Mysingen som i dagsläget inte uppnår god kemisk status och där förorenade områden anges som en betydande påverkanskälla i VISS.

Beträffande vad Havs- och vattenmyndigheten anfört om efterbehandlingens koppling till recipientens kemiska status och vad om anges i VISS om området som

påverkanskälla, vill Nynas vill förtydliga att under 2017–2018 genomfördes upptagning, inte efterbehandling, av förorenat material i område P. Efterbehandling av material från område P har alltså inte genomförts. Bolaget ställer sig därtill frågande till vad Mysingens kemiska status för har för relevans då bolaget åtskilliga gånger har redovisat att det inte förekommer utförsel av föroreningar från sediment i område P. Nynas redovisar årligen i miljörapporten resultaten av analyser i provpunkt 5, dvs. där vattnet lämnar område P trots att det inte är en villkorspunkt. Denna ligger i provpunkt 3, dvs. vid utloppet från bolagets reningsverk till område P, och redovisas också i miljörapporterna.

Beträffande vad Havs- och vattenmyndigheten anfört om att efterbehandlingen inte bör pågå längre än nödvändigt anser också Nynas att det är angeläget att efterbehandlingen inte pågår längre än nödvändigt. Bolaget anser dock att tiden är underordnad behovet av att skydda människor som vistas inom och nära raffinaderiområdet.

Bemötande av yttranden från länsstyrelsen

Angående länsstyrelsens förslag om provotid ser Nynas inte skäl att provotiden ska fortgå, och det torde dessutom vara tveksamt om mark- och miljödomstolen kan föreskriva en provotid på sätt som länsstyrelsen föreslår. De föreslagna åtgärderna fungerar, det har visats i ingivna utredningar. Utmaningen är att få tillgång till anläggningar som kan hantera eller deponera materialen och dessutom under så lång tid som det i praktiken blir fråga om. Detta torde dock inte vara skäl för en fortsatt provotid. Om de angivna metoderna av någon anledning inte skulle fungera eller om det skulle visa sig omöjligt att få tillgång till anläggningar så är det mer ändamålsenligt att i en sådan situation använda bestämmelserna om ändring av villkor. Detsamma gäller om det skulle ske en teknikutveckling som medger en metod som inte ryms inom vad som föreskrivs i kommande dom.

Beträffande länsstyrelsens förslag till villkor med tidsbegränsning för efterbehandlingen och ekonomisk säkerhet m.m. har Nynas anfört att bolaget beskrivit

tidplanen i provotidsredovisningen och även varför det av säkerhetsskäl inte är möjligt att genomföra åtgärden under en i sammanhanget så kort tid som tio år. Bolaget bestrider krav på ekonomisk säkerhet eftersom det skulle innebära ytterligare tunga kostnader för efterbehandlingen. Ekonomisk säkerhet är synnerligen kostnadskrävande. Mark- och miljödomstolen torde därtill inte ha möjlighet att föreskriva säkerhet eftersom det enligt 16 kap. 3 § miljöbalken endast kan ske i samband med lämnande av tillstånd till verksamheten, vilket det inte är fråga om nu. Nynas beaktar dock naturligtvis kommande kostnader i enlighet med gällande regler om avsättningar för framtida utgifter i sin bokföring och årsredovisning.

Nynas medger länsstyrelsens förslag till villkor om att kontrollprogram ska lämnas in två månader innan arbetena/försök med upptagning påbörjas.

Beträffande länsstyrelsens förslag om redovisning av uppgifter om teknikutvecklingen, mottagningsanläggningar m.m. medger Nynas att separat redovisa vilka mottagningsanläggningar som anlitas. Det bör dock inte ske i miljörapporten eftersom det är ett elektroniskt redovisningssystem som inte är avsett för den typen av uppgifter. Bolaget anser det inte meningsfullt att årligen redovisa teknikutvecklingen eftersom den, vilket visat sig under de många år frågan utretts, inte är särskilt snabb. Det ligger dock i Nynas eget intresse att följa teknikutvecklingen och bolaget åtar sig att minst vart femte år redovisa utvecklingen i den separata rapporten.

Beträffande begreppet medförbränning vill Nynas förtydliga att det i provotidsutredningen inte har syftat till att begränsa förbränningen till samförbränning enligt definitionen för samförbränningsanläggning. Enligt provotidsredovisningens bilaga A innebär medförbränning att de förorenade massorna ersätter annat bränsle i t.ex. kraftvärmeverkspannor eller cementugnar, till skillnad från förbränning av avfall för ren destruktion. Dock kan sediment, som har mycket lågt energivärde, som framgår av provotidsutredningen användas vid medförbränning för att inblandningen fyller andra syften. Begreppet medförbränning är således inte avsett att begränsa förbränningen till samförbränning enligt miljöprövningsförordningen utan den kan ske i såväl samförbränningsanläggningar som avfallsförbränningsanläggningar.

Nynas vill också framhålla som framgår av prøvotidsutredningen att behandlingen även kan komma att ske i anläggningar utanför Sverige.

Beträffande frågan om prøvotid har Nynas tillagt följande. Nynas ser, vilket anförts i tidigare yttrande, inte vilken ytterligare information av sådan betydelse för frågans slutliga avgörande som skulle kunna komma fram under en prøvotid att det skulle vara motiverat med ytterligare två års prøvotid. Materialet i J3/J4 är inhomogent, både vad gäller fysiskt tillstånd (tjärliknande, glasaktigt, rinnande, hårt/sprött, etc.) och föroreningshalter. En prøvotid av två år skulle i praktiken endast kunna utvärdera det upptag som är möjligt att utföra under den kalla perioden (ca december t.o.m. mars) under det ett och ett halvt år som är tillgängligt under prøvotiden för att under denna tid hinna analysera de provmängder som tas upp. Det återstående halvåret krävs för utvärdering och sammanställning av de rapporter som ska utgöra utredningen. Det som då kan redovisas kommer således bara att avse de massor som kunnat tas upp under en kort tid och kan inte förväntas vara representativt för hela området. Nynas vill också påminna om att det vissa år inte är möjligt alls att ta upp massor om det rör sig om perioder under eller i anslutning till större projekt eller revisionsstopp.

Vad särskilt avser neutralisering så har det redan utprovats under två prøvotider och utgör, som framgår av prøvotidsutredningen, en förväntad kontinuerlig behandling för att minimera gasavgången. Av Bilaga A och A1 till prøvotidsredovisningen framgår också att gasavgång förekommer även då neutralisering görs. Tidplanen har redovisats i prøvotidsredovisningen, bilaga B, och är som framgår av denna beroende av ett antal av Nynas oberoende faktorer.

Nynas kan inte godta ett villkor som anger att saneringen ska vara avslutad inom 15 år eller att en viss mängd ska tas upp varje år som länsstyrelsen har föreslagit. Som framgår av känslighetsanalysen (bilaga B till prøvotidsredovisningen) så beror hastigheten av en rad faktorer och upptagningen av massorna kan ta ända upp till 35 år. I bifogad sammanställning återges vad och var som tidsaspekten berörs i underlagen (bilaga till bemötandet). Det finns inget egenvärde för Nynas att låta

hanteringen på raffinaderiområdet pågå längre tid än nödvändigt med hänsyn till de risker för raffinaderiverksamheten och dess personal som upptaget innebär. Det är också kostnadskrävande att ha upphandlade resurser som inte får utföra sitt uppdrag. Det primära för Nynas är dock att hanteringen görs på ett säkert sätt och tiden för genomförandet är underordnat säkerheten för de människor som vistas på och i omgivningen runt raffinaderiet. Nynas kan emellertid medge ett villkor som anger att upptagandet av massorna ska vara fullgjort inom 30 år.

Beträffande vad länsstyrelsen anfört om mottagande anläggningar m.m. medger Nynas att den årliga rapporten ska innehålla information om antal mottagare som är aktuella för kommande upptagningsperiod. Länsstyrelsen använder begreppet efterbehandlingsperiod. Nynas utgår från att länsstyrelsen avser perioder då upptagningsaktivitet sker på raffinaderiområdet. Bolaget anser att det är bättre att benämna dessa perioder upptagningsperioder eftersom någon fullbordad efterbehandling inte sker inom området. Vad avser själva den externa behandlingen av massorna så torde den perioden tidsmässigt inte helt sammanfalla med den period som Nynas benämner upptagningsperiod eftersom bolaget inte kan styra över i vilken takt den mottagande anläggningen hanterar de mottagna massorna. Nynas tycker att det inte är riktigt tydligt vad länsstyrelsen menar när den anger att bolaget ska kunna säkerställa att det finns fler mottagande anläggningar. Bolaget kommer dock naturligtvis att i god tid teckna avtal med möjliga anläggningar eftersom projektet är helt beroende av att det upptagna materialet kan sändas någon annan stans och kan naturligtvis redovisa detta till länsstyrelsen inför varje upptagningsperiod. Utan avtal med mottagande anläggningar kommer den upphandlade resursen som ska ta upp massorna på raffinaderiområdet inte att kunna utföra sitt uppdrag då det inte är meningen att de upptagna massorna ska lagras på området. Om länsstyrelsen menar att Nynas ska säkerställa att det finns till antalet fler mottagande anläggningar som samtidigt kan ta emot massorna för efterbehandling så kan Nynas inte säkerställa det i betydelsen garantera eftersom bolaget är helt beroende av att det finns anläggningar som både kan och har möjlighet utifrån t.ex. utsläppsvillkor i deras egna miljötillstånd att ta emot massorna.

Med begreppet medförbränning har inte avsetts något som i sig regleras i författning utan det har varit ett sätt att beskriva att materialen kommer att förbrännas med andra bränslen, i anläggningar för samförbränning eller avfallsförbränning.

Det är riktigt att Nynas inte föreslagit några slutliga villkor. Tanken var att det av bolaget beskrivna förfarandet skulle omfattas av det allmänna villkoret. Bolaget kan dock föreslå följande slutliga villkor.

Bolaget ska efterbehandla de förorenade sedimenten från område P och de förorenade massorna inom område J3 och J4 (syraslam och blekjord) i enlighet med vad som anges i prøvotidsredovisningen daterad den 30 juni 2021. Efterbehandlingen ska vara avslutad senast den 31 december 2056.

Bemötande av synpunkter från Södertörns miljö och hälsoskyddsförbund

Angående vad förbundet anfört om risken för luktstörningar har Nynas i prøvotidsutredningen identifierat sådan risk. De föreslagna begränsningarna för att minimera gasspridning inom och utanför bolagets område innebär också luktminimering. Att begränsa arbetet till främst vintertid bedöms även vara optimalt ur luktsynpunkt då vår- och sommarperiod generellt innebär ett rikt friluftsliv i skärgården och mer utevistelse i allmänhet. Nynas bedömer att ytterligare luktutredning med t.ex. spridningsberäkning avseende lukt inte skulle tillföra någon information av betydelse. Uppkomsten av lukt är ofta kortvarig eftersom de luktande gaserna frigörs främst när skopan tränger ner i materialet och kan inte jämföras med en verksamhet som ger ett kontinuerligt utsläpp av luktande ämnen. Spridningen av lukt till omgivningen är dessutom beroende av väder- och vindförhållanden och naturligtvis av koncentrationerna av luktande ämnen i de gaser som avgår. En spridningsberäkning skulle därför endast ge en teoretisk bild som inte skulle ha någon praktisk betydelse. Det väsentliga är att de föreslagna åtgärderna för minimerad gasspridning utanför J3/J4-området även begränsar lukt. Som förtydligande kan nämnas utdrag ur prøvotidsredovisningens Bilaga B "Känslighetsanalys", under beskrivningen av vad känslighetsanalysen är baserad på och som påverkar tid för genomförandet; "Arbete vid J3/J4 kan behöva avbrytas på grund av luktklagomål

även om nivågränsvärden (gränsvärde för exponering under 8 h, AFS 2018:1) inte uppnås vid upptag av material från J3/J4 (materialet är inhomogent och kan variera med schaktdjup eller plats inom J3/J4)".

Nynas har tillagt att Nynas inte har någon annan uppfattning än förbundet om att risken för olägenhet i omgivningen på grund av bl.a. lukt ska minimeras.

Beträffande vad förbundet anfört om behovet av en väl fungerande klagomåls-
hantering har Nynas redan idag rutiner för att vid risk för återkommande lukt-
olägenhet informera allmänheten, främst via Nynäshamns kommuns hemsida/-
sociala medier eller de löpande annonser bolaget publicerar i lokaltidningen.
Bolaget hanterar inkomna klagomål, både externa och interna, i en väl fungerande
klagomålshantering, där samtliga klagomål noteras och utreds inom Nynas
avvikelsesystem. Bolaget har fungerande rutiner vid t.ex. inkomna luktklagomål
som innefattar bedömd källa, utredning av orsak, eventuella åtgärder, väder-
kartläggning, luktrondering inom och utanför raffinaderiområdet samt, beroende på
om klagande part så önskar, återkoppling till klagande part. Nynas avser att fortsätta
med detta arbetssätt.

BOLAGETS BEMÖTANDE – UPPTAGNING AV FÖRORENADE SEDIMENT FRÅN OMRÅDE P

Bemötande av synpunkter från Havs- och vattenmyndigheten

Bolaget har med anledning av myndigheten önskemål låtit Niras komplettera
utredningen med avseende på nederbörd. Niras slutsats är att kraftig nederbörd har
liten påverkan på de förorenade sedimenten och inte medför risk för spridning till
resten av område P eller till Mysingen. Nynas vill påminna om att bolaget redovisat
förhållandena vid s.k. hundraårsregn i detta mål, deldom 2015-10-09 som avser
utsläppen från det interna avloppsreningsverket, och där bl.a. frågan om möjlig-
heten att omhänderta hundraårsregn från hela raffinaderiområdet utreddes.

När det gäller Havs- och vattenmyndighetens önskemål rörande vallens/vägbankens uppbyggnad, utlopp, tätskikt m.m. har bolaget anfört följande. Nynas har inte någon teknisk beskrivning eller principskiss av vallens/vägbankens uppbyggnad av det slag som Havs- och vattenmyndigheten efterfrågar. I ansökan enligt vattenlagen 1972, efter vilken tillstånd att anlägga dammen lämnades, redogörs för hur dammen ska utformas. Utloppet är placerat i överensstämmelse med ansökan 1972. Dammvallens utlopp är, som framgår av en till bemötandet bifogad bild, ett s.k. överfallsvärn som säkerställer att nivån i lagunen och fångdammarna är högre än havsnivån. Nynas lät 2012 IVL genomföra en utredning av vallens täthet. Bakgrunden var en konsultutredning med anledning av de föroreningar som påträffats i havet utanför raffinaderiområdet i samband med byggnationen av vägen till den kommande LNG-terminalen. I konsultutredningen gjordes ett (bland flera) antaganden att det förorenade området E2 kunde bero på att vallen inte var tät. Detta antagande ledde till att länsstyrelsen polisanmälde Nynas för miljöbrott, vilket i sin tur ledde till stor negativ uppmärksamhet i affärsmedia. IVLs utredning, som gjordes mycket noggrant och till en kostnad av ca 1 M kr, visade tydligt att vallen var tät och att det förorenade området E2 inte har sin orsak i läckage genom vallen, varpå miljöbrottsärendet lades ner. IVLs utredning redovisades till länsstyrelsen och har därefter även redovisats till mark- och miljödomstolen 2012-06-14 (aktbilaga 177). Det är oklart vad Havs- och vattenmyndigheten menar att det är för skillnad mellan utlopp och punkt för utsläpp till recipient.

I motiveringen lyfter Havs- och vattenmyndigheten frågan om Grönvikens status som tidigare havsvik och numera säkerhetsdamm. Nynas anser att såväl myndighetens som bolagets uppfattning är väl redovisade i tidigare inlagor och att den inte är relevant i den prövning som sker nu.

Med anledning av Havs- och vattenmyndighetens synpunkt om att det borde finnas möjlighet att använda en mer småskalig och därmed mindre kostsam teknik vill Nynas betona att arbetena utförs inom ett industriområde där stränga regler gäller för att värna såväl de personer som är verksamma inom området som den process som bedrivs där. Även vid användande av s.k. småskalig teknik måste

säkerhetskraven uppfyllas. Det innebär att det inte kan tillämpas mindre säkra förhållanden vid användning av en mer småskalig teknik. För den som ska arbeta med saneringen krävs att det finns säkra vägar och vallar att föra fram maskinen på. Att anlägga säkra vägar, ca 500 m, till och därefter utmed lagunen kan inte göras till en kostnad understigande 7 M kr, vilket framgår av provotidsredovisningen. Som framgår av denna kan det även finnas behov av att anlägga pirar ut i vattenområdet som maskinen kan framföras på. Frågan om alternativ teknik har dessutom redan redovisats i bolagets skrift 2020-09-30, bilaga A. Att gräva bort växtmaterialet utmed kanterna kräver dessutom anläggande av spont i vattnet för att inte föroreningar ska frigöras och spridas i vattenmassan och återförorena det sanerade området. Som framgår av provotidsutredningen uppgår kostnaden för bara spontningen till 30–40 M kr. Det är således inte tekniken som sådan som är ensamt kostnadsdrivande utan även de försiktighetsmått för både människor och miljö som åtgärderna kräver.

Bemötande av synpunkter från länsstyrelsen

Beträffande länsstyrelsens krav rörande frågan om mängden avlägsnad och kvarvarande olja anser Nynas att frågan inte är relevant i denna prövning. Utredning har i enlighet med mark- och miljödomstolens deldom gjorts av mängden kvarvarande förorenade massor, inte mängden föroreningar. Den senare är i princip omöjlig att beräkna med någon större exakthet med tanke på dess variation av halt och torrsubstans, men är naturligtvis betydligt mindre än mängden förorenade massor. Det väsentliga är om kvarvarande föroreningar innebär en risk för omgivningen, vilken fråga har besvarats nekande.

Beträffande länsstyrelsens krav om beskrivning av föroreningssituationen i plan och profil delar bolaget inte uppfattningen att det finns behov av en sådan beskrivning, vilket inte heller ingick i provotidsuppdraget. Nynas noterar också att mark- och miljödomstolen i domskälen angivit att ”Det är inte miljömässigt och tekniskt motiverat att ställa krav på provtagning i hela randområdet med enbart några meters avstånd”.

Beträffande länsstyrelsens önskemål om fördjupad utredning av risker för spridning av förorening från strandområde hänvisar Nynas till sitt svar på motsvarande synpunkt från Havs- och vattenmyndigheten.

Beträffande länsstyrelsen önskemål om en fördjupad utredning rörande andra tekniker för att åtgärda kvarvarande förorening än de som tidigare använts har Nynas anfört följande. Förutom i den nu redovisade prøvotidsutredningen i enlighet med punkten 2a som avser annan utrustning även under en tidigare prøvotid har Nynas utrett möjliga tekniker för upptag av de förorenade sedimenten i område P. Mark- och miljödomstolen har i deldom 2017-04-11 utifrån resultatet av utredningen föreskrivit att upptagning av förorenat material ska ske huvudsakligen genom sugmuddring och att grävuddring får användas om sugmuddring inte är möjlig. Som framgår av bolagets prøvotidsredovisning 2021-10-14 befinner sig huvuddelen av de kvarvarande föroreningarna i täta vegetationsbälten. Även fast de kvarvarande föroreningarna är i mycket lös form har de inte låtit sig fångas genom sugmuddring p.g.a. det täta växtmaterialet. Niras har också angivit i den senaste prøvotidsutredningen att ett borttagande av växtmaterialet skulle innebära att de kvarvarande föroreningarna skulle spridas i vattenmassan och inte låta sig infångas, med mindre än att hela strandkanten ramas in med spontar, vilket skulle leda till en större miljöpåverkan än om de tillåts ligga kvar i vegetationsbältena.

Beträffande länsstyrelsens villkorsförslag om vallens täthet och skick bestrider Nynas villkoret. Bolaget har redovisat vallens funktion och det finns inte skäl att föreskriva villkor för en funktion som redan är uppfylld.

Beträffande länsstyrelsens villkorsförslag om skyddsåtgärder avseende fåglar och andra djur bestrider Nynas villkoret. Det finns inte något som tyder på att fåglar och andra djur påverkas negativt av vare sig tidigare föroreningar eller de kvarvarande. Villkoret är dessutom inte tillräckligt konkret för att kunna föreskrivas som slutligt villkor då det brister i såväl vilka skyddsåtgärder som ska vidtas som vad det innebär att påverkas negativt.

Beträffande frågan om eventuell risk med den olja i fri fas som påträffats som både Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelsen tagit upp hänvisar Nynas till ett till bemötandet bilagt PM, där Niras sammanfattningsvis kommer fram till följande. Olja i fri fas har påträffats i mindre utsträckning inom tre områden. Oljan överlagras genomgående av ett mindre förorenat och robust sedimentlager. Detta skyddar mot såväl spridning som att djur skulle kunna direktexponeras av den fria fasen.

Bemötande av synpunkter från Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund

Beträffande förbundets synpunkter om behovet av att återkommande kontroll och åtgärder rörande eventuell förorenings-spridning från område P till Östersjön har bolaget anfört följande. Nynas har vid flera redovisningar, bl.a. så tidigt som 2003-12-23 i mål M 21-99, till mark- och miljödomstolen visat att det inte förekommer läckage av föroreningar från område P. Bolaget kontrollerar utsläppen från avloppsreningsverket i provpunkt 3 direkt efter reningsverket, men kontrollerar även utloppet från område P till Mysingen i provpunkt 5. Den återkommande kontroll som förbundet lyfter sker således redan inom ramen för kontrollprogrammet och kommer att fortsätta.

DOMSKÄL

Prövningen i denna deldom

Mark- och miljödomstolen behandlar först frågan om *upptagning* av förorenade sediment från område P, dvs. bolagets prøvotidsredovisning enligt deldom den 27 januari 2021. Av prøvotidsföreskriften framgår att utredningen ska avse ett område som avgränsats av en gul och röd linje på en karta som bifogats i bilaga 1.

Därefter behandlar mark- och miljödomstolen frågan om *efterbehandling* av förorenade massor från område J3 och J4 samt förorenade sediment från område P. Denna del av prövningen avser bolagets prøvotidsredovisning enligt deldom den 14 januari 2019 gällande punkten 1 under rubriken ”Område J3 och J4 (mål

M 1406-07)” och samma deldom gällande punkten 1 under rubriken ”Område P (mål M 2293-07)”.

Upptagning av förorenade sediment från område P

Bolaget yrkar, mot bakgrund av resultatet av den genomförda utredningen om kvarvarande föroreningar i område P, att mark- och miljödomstolen ska avsluta prövotiden och föreslår att det inte beslutas några slutliga villkor.

Länsstyrelsen anser att bolaget behöver redovisa avlägsnad och kvarvarande mängd olja, föroreningssituationen med beskrivning i plan och profil och en bedömning av kvarvarande mängd förorening. Länsstyrelsen anser i första hand att prövotiden inte kan avslutas och att utredningen behöver kompletteras med fördjupade utredningar av risker för spridning av förorening från strandområdet och om det finns ytterligare tekniker för att åtgärda kvarvarande förorening. Om prövotiden ändå avslutas föreslår länsstyrelsen att villkor fastställs med krav på vallens täthet och skick samt skyddsåtgärder så att fåglar och andra djur inte påverkas negativt av kvarvarande föroreningar.

Havs- och vattenmyndigheten anser att det är miljömässigt motiverat att sanera de kvarvarande sedimenten, att prövotiden inte kan avslutas och att utredningen behöver kompletteras med fördjupad utredning av kvarvarande massors miljöpåverkan med beaktande av effekter av klimatförändringar med avseende på nederbörd samt teknisk beskrivning av vallen/vägbanken, utsläppspunkt, tätskikt.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund anser att det finns behov av återkommande kontroll beträffande spridning av kvarvarande förorenade sediment från område P till Östersjön och att åtgärder vidtas för att avhjälpa sådan eventuell föroreningsspridning.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Bolaget har genomfört omfattande utredningar och saneringsåtgärder när det gäller de förorenade sedimenten i område P. Mark- och miljödomstolen konstaterar att utredningarna har gett ett bättre underlag när det gäller de mängder kvarvarande sediment det handlar om, möjligheterna att ta upp ytterligare sådana sediment samt de risker för spridning och miljöpåverkan som föreligger med beaktande av bl.a. klimateffekter. Bolaget har i allt väsentligt uppfyllt de ytterligare utredningskrav rörande kvarvarande sediment i områdets strandzon som ställdes i deldomen den 27 januari 2021.

Frågan är om det ändå finns behov av fortsatt utredning och om det ska fastställas några slutliga villkor.

Havs- och vattenmyndigheten har ansett att utredningen avseende miljöpåverkan på grund av effekter av klimatförändringar inte är tillräcklig. Mark- och miljödomstolen bedömer att bolaget i en bilaga till bemötandet har redovisat väl underbyggda uppgifter om hur vind och kraftig nederbörd skulle kunna inverka på strömmar och risken för spridning av kvarvarande föroreningar i strandzonen. Utredningen i detta avseende är tillräcklig för att kunna bedöma dessa effekter.

Beträffande Havs- och vattenmyndighetens önskemål om ytterligare uppgifter om vallen/vägbanken, dess tätskikt samt utloppet och utsläppspunkten bedömer mark- och miljödomstolen att bolaget på ett tillräckligt och godtagbart sätt beskrivit dessa förhållanden.

Länsstyrelsen och i viss mån även Havs- och vattenmyndigheten har efterfrågat ytterligare redovisning med avseende på mängd olja, föroreningssituationen i plan och profil samt risker för spridning av förorening. Mark- och miljödomstolen konstaterar att bolagets utredning om föroreningssituationen är mycket omfattande. Bolaget har gjort rimliga beräkningar av mängd kvarvarande sediment i olika sektioner. Bolaget har gjort mätningar av halten av alifater, aromater, PAH:er och metaller. För dessa finns således underlag för att teoretiskt beräkna mängder i de kvarvarande sedimenten, även om siffrorna enligt vad som framgår är behäftade

med osäkerhet. Beträffande olja i fri fas har bolaget endast redovisat okulära iakttagelser av förekomst av olja på provtagningsutrustning, men någon mätning och mängdberäkning har inte kunnat göras. Bolaget har bedömt att mängden olja inte är relevant. Domstolen finner inte skäl att ifrågasätta svårigheterna att på ett representativt sätt provta och mäta mängden olja enligt länsstyrelsens krav. Mot bakgrund av vad som framkommit om förekomst av oljeföreningen är det inte nödvändigt att kräva ytterligare utredning om detta. Domstolen finner att ytterligare utredning enligt länsstyrelsens och Havs- och vattenmyndighetens krav inte är nödvändig för att kunna bedöma vilka åtgärder som är miljömässigt motiverade och rimliga.

Länsstyrelsen har även efterfrågat ytterligare utredning om tekniker för att åtgärda kvarvarande förorening. Mark- och miljödomstolen konstaterar att deldomen den 27 januari 2021 innebar krav på fortsatt utredning om annan utrustning för sugmuddring eller grävuddring än som dittills använts. Det är således samma typer av metoder som enligt deldomen den 11 april 2017 skulle tillämpas för upptagningen (sugmuddring och vid behov grävuddring). Deldomen den 27 januari 2021 har fått rättskraft och det bedöms inte möjligt att nu vidga kraven på utredning om andra slags tekniker än sugmuddring och grävuddring.

I deldomen den 27 januari 2021 angavs dock att det behöver undersökas om mer *förfinade* metoder skulle kunna användas. När det gäller de tekniska förutsättningarna innehåller bolagets redovisning mest uppgifter om hur de tidigare använda och övervägda utrustningarna skulle kunna tillämpas i strandzonerna. Mark- och miljödomstolen kan inte se att bolaget närmare beskrivit om det finns alternativ utrustning som skulle kunna användas vid sugmuddring. Men varken bolaget eller någon av myndigheterna har lämnat några konkreta synpunkter på vad som kan vara sådana förfinade metoder, exempelvis om muddringsutrustning med små munstycken skulle kunna vara en metod.

Beträffande fortsatt utredningsbehov gör mark- och miljödomstolen sammanfattningsvis följande bedömning. Det finns inte skäl att ställa krav på ytterligare

utredningar när det gäller effekter p.g.a. klimatförändringar, tekniska uppgifter om vallen/vägbanken och utsläppspunkten. Det finns, med hänsyn till vad bolaget redovisat, inte skäl att anta att det finns brister i vallens konstruktion och funktion eller förhållanden som avser utloppet och utsläppspunkten. Vidare finns inte heller skäl att kräva ytterligare utredning om mängd olja, föroreningssituationen i plan och profil samt risker för spridning av förorening. Trots att bolaget inte gått in närmare på frågan om tekniska möjligheter att använda mer förfinade metoder kommer domstolen fram till att bolagets redovisning av förutsättningarna för upptagning av ytterligare förorenade sediment i strandzonen ger vid handen att det inte är skäligt att kräva utredning om ytterligare åtgärder.

När det gäller frågan om behovet av att kräva ytterligare upptagning av förorenade sediment gör mark- och miljödomstolen följande bedömning. Den kvarvarande mängden förorenade sediment i strandzonen är ca 1 200 m³, vilket motsvarar ca fem procent av den uppskattade totala mängden. Det är med andra ord endast en liten del av den ursprungliga mängden som inte har tagits upp. Vidare visar iakttagelser att det finns kvar endast mycket små mängder olja i fri fas och att dessa till stor del synes ligga inbäddade i områden som är täckta av tät växtlighet. Bolaget får anses ha visat att miljörisken med att i dagsläget inte ta upp de kvarvarande föroreningarna i strandzonen är mycket liten. Vidare får särskilt beaktas vad som framkommit om att ytterligare upptagning förutsätter omfattande bortgrävning av vass och annan växtlighet, vilket tillsammans med själva sedimentupptagningen skulle riskera förorenings-spridning till lagunen och fångdammen och vidare ut i Östersjön. Med hänsyn till dessa komplikationer och de bedömda kostnaderna för tänkbara åtgärder bedöms det i dagsläget inte vara nödvändigt och rimligt att föreskriva om ytterligare upptagning av de kvarvarande sedimenten i strandkanten.

Beträffande länsstyrelsens andrahandskrav om villkor om vallen konstateras att bolaget har beskrivit vallens funktion och bedömt att kravet är uppfyllt. Det har inte framkommit någon särskild omständighet som tyder på att det finns brister i vallens täthet och funktion. Med hänsyn till detta har mark- och miljödomstolen inte

anledning ifrågasätta bolagets redovisning i denna del. Det finns därför inte skäl att besluta om ett villkor inom ramen för denna prövning.

Länsstyrelsen har föreslagit villkor för att säkerställa att fåglar och andra djur inte påverkas negativt av kvarvarande föroreningar. Bolaget har uppgett att det inte finns något som tyder på att fåglar och andra djur påverkas negativt av tidigare eller kvarvarande föroreningar. Bolaget har också invänt att villkoret inte är tillräckligt konkret. Mark- och miljödomstolen anser att det inte har framkommit omständigheter som tyder på att fåglar och andra djur påverkas negativt och att det inte heller finns någon beaktansvärd risk för sådan påverkan. Det finns därmed inte skäl för det föreslagna villkoret.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund har väckt fråga om behov av kontroll och åtgärder avseende eventuell föroreningsspridning till Östersjön. Mark- och miljödomstolen bedömer att det inte behövs något särskilt villkor om detta, utan sådan kontroll regleras lämpligen i kontrollprogrammet. Krav på åtgärder för att avhjälpa en eventuell föroreningsspridning får hanteras inom ramen för tillsynen.

Sammanfattningsvis bedömer mark- och miljödomstolen att bolagets yrkande om att avsluta provtiden utan åtgärder ska bifallas.

Detta innebär inte att mark- och miljödomstolen anser att området i ett långt tidsperspektiv inte behöver saneras. Tvärtom utgår domstolen från att föroreningarna behöver åtgärdas när raffinaderiverksamheten upphör och området kan användas för andra ändamål. Då kan även frågan om att återställa området till en grund havsvik komma att aktualiseras.

Efterbehandling av förorenade massor från område J3 och J4 samt förorenade sediment från område P

Bolaget har mot bakgrund av genomförd åtgärdsutredning föreslagit metoder för upptagning, förbehandling och efterbehandling av förorenade massor från område

J3 och J4 samt metoder för omhändertagande av upptagna förorenade sediment från område P. Bolaget har redovisat en tidplan för åtgärderna. Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen ska avsluta prövotiden i de delar som nu varit föremål för prövotidsutredning. Bolaget har medgett vissa villkor med anledning av länsstyrelsens synpunkter och förslag. Bolaget har dock motsatt sig en begränsning av efterbehandlingstiden och krav på upptagning av viss mängd varje år enligt länsstyrelsens förslag.

Havs- och vattenmyndigheten har inte haft några synpunkter gällande föreslagna efterbehandlingsåtgärder. Däremot har Havs- och vattenmyndigheten lyft fram behovet av att bedöma risken för spridning av föroreningar via grundvatten och vikten av att begränsa återkontaminering av område P.

Länsstyrelsen har tillstyrkt bolagets förslag om att årligen redovisa hur efterbehandlingen fortlöper, att bolaget får välja extern behandling, deponering eller förbränning som har godkända tillstånd för aktuellt avfall och att bolaget påbörjar fullskalig efterbehandling av avfall från J3/J4 och P senast den 31 december 2026. Länsstyrelsen har vidare föreslagit prövotidsutredning och vissa villkor om bl.a. tidsperiod och takten för efterbehandlingen.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund har påpekat att frågan om luktspridning till boende i omgivningen behöver utredas. Förbundet har i övrigt inga synpunkter.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Bolaget har genomfört omfattande utredningar av olika behandlingsmetoder. Mark- och miljödomstolen bedömer att underlaget är tillräckligt för den prövning som ska göras och att prövotidsförfarandet som föreskrevs i deldomen den 14 januari 2019 för område J3 och J4 vad avser punkterna 1 och 2 samt för område P vad avser punkterna 1 och 2 kan avslutas.

I det följande övervägs om det behöver fastställas slutliga villkor m.m. med anledning av den nu redovisade utredningen.

Ingen av remissinstanserna har motsatt sig bolagets förslag till metoder för upptagning och förbehandling och inte heller förslaget att använda förbränning som behandlingsmetod för materialet från område J3 och J4 och förbränning alternativt deponering för sedimentmaterialet från område P. Ingen remissinstans har heller motsatt sig bolagets önskemål att få fria händer att välja och byta behandlingsanläggning. Även mark- och miljödomstolen anser att åtgärdsutredningen visar att bolagets förslag när det gäller metoder för omhändertagande är tekniskt möjliga, lämpliga och rimliga. Förslaget kan därför godtas. Det finns inte heller anledning att begränsa bolagets möjligheter att under projekttiden välja och byta behandlingsanläggning. Det förutsätts att mottagande anläggningar är samförbränningsanläggningar eller avfallsförbränningsanläggningar som har erforderligt tillstånd för att ta emot materialet.

Länsstyrelsen har, som det får förstås, tillstyrkt bolagets förslag till metoder för efterbehandling och också uttryckt önskemål och krav om att efterbehandlingen genomförs så fort som möjligt. Samtidigt anser länsstyrelsen att det behövs en prövotid då det enligt länsstyrelsen inte är klarlagt att efterbehandlingen kommer att fungera.

Mark- och miljödomstolen delar inte länsstyrelsens bedömning, utan anser att bolaget har visat att metoderna fungerar. Det är svårt att se vilken ytterligare kunskap om neutralisering eller andra ”avhjälpande åtgärder” som en prövotidsutredning skulle kunna leda fram till. I fråga om neutralisering framgår det av utredningen att den behandlingen fungerar och är ett viktigt moment, en förutsättning, för att kunna hantera massorna och bl.a. minska svaveloxidavgången. Bolaget har också uppgett att neutralisering kommer att ske, varför ytterligare utredning i den delen inte synes nödvändig. Sammanfattningsvis bedömer domstolen, på de skäl som bolaget angett, att det inte ska föreskrivas någon ytterligare prövotid.

Det är däremot lämpligt att bolaget, såsom länsstyrelsen föreslagit, åläggs att varje år redovisa och utvärdera hur efterbehandlingen fortlöper, vilket bolaget också medgett. Mark- och miljödomstolen anser att det i uppföljningen behövs en bedömning av hur efterbehandlingen fortgår i förhållande till de tidskrav som domstolen kommer fram till nedan. Villkoret bör därför kompletteras enligt vad som anges i domslutet.

Bolaget har också medgett länsstyrelsens förslag om villkor för kontrollprogram. Även mark- och miljödomstolen anser att det är lämpligt att införa ett sådant villkor.

Bolaget har vidare även medgett att i en separat rapport årligen redovisa vilka mottagningsanläggningar som anlitas, vilket får anses tillgodose länsstyrelsens krav i den delen. Ett villkor med den innebörden ska därför fastställas. Domstolen bedömer att det är lämpligt att villkoret formuleras så att bolaget har en möjlighet att avgöra i vilken rapport redovisningen ska ske.

Beträffande vad länsstyrelsen anfört om redovisning av teknikutvecklingen har bolaget anfört skäl för att det bör räcka med att redovisa detta i en separat rapport vart femte år, vilket också bolaget åtagit sig. Domstolen anser att bolagets förslag kan godtas, med den formulering som framgår av domslutet.

Bolaget och remissinstanserna är dock inte överens när det gäller hur lång tidsperiod totalt som efterbehandlingen av materialet ska få pågå och om det ska ställas krav på borttransporterad mängd per år. Även domstolen bedömer att 30 år är en lång tid.

När det gäller frågan om hur lång tid som efterbehandlingen ska behöva pågå har länsstyrelsen och även Havs- och vattenmyndigheten uttryckt att det är angeläget att tidsperioden inte blir för lång. Även bolaget har uttryckt att det är angeläget att efterbehandlingen inte pågår längre än nödvändigt, men bolaget har motsatt sig länsstyrelsens förslag på tidsbegränsning (länsstyrelsen har angett 10–15 år).

Bolaget har medgett ett villkor som innebär att bolaget får 30 år på sig att bli klar med efterbehandlingen. Bolaget har motsatt sig länsstyrelsens förslag till villkor om minsta behandlad mängd per år. Som skäl har bolaget bl.a. redovisat att hänsyn måste tas till raffinaderiverksamheten m.m. och att det föreligger osäkerheter när det gäller tillgänglig kapacitet hos mottagningsanläggningarna.

Även om mark- och miljödomstolen har förståelse för de komplikationer och osäkerheter som råder framstår 30 år som en mycket lång tid för att bli klar med efterbehandlingen. Domstolen ifrågasätter inte att hänsyn behöver tas till väderförhållanden, arbetsmiljö- och säkerhetsaspekter, förekomsten av revisionsstopp i raffinaderiet och att man behöver kunna utföra upptagningsarbetet under sammanhängande perioder m.m. Domstolen är dock tveksam till att brist på behandlingsanläggningar och behandlingsskapacitet normalt sett ska behöva vara en begränsande faktor för takten i efterbehandlingen. Bolaget har uppgett att det finns flera tänkbara anläggningar och att man avser att i god tid teckna avtal om efterbehandling. Domstolen bedömer att bolaget bör kunna planera verksamheten så att upptagning, förbehandling och borttransport kan bedrivas under i genomsnitt längre tid än 80 arbetsdagar under ett s.k. normalår. Med god planering bör inte heller revisionsår begränsa arbetet i så stor omfattning som framgår av underlaget. Samtidigt framstår det inte som rimligt att ställa ett bindande krav på att det får ta högst 15 år, som länsstyrelsen krävt.

Mark- och miljödomstolen anser det rimligt att bolaget med bra planering och framförhållning ska kunna begränsa tiden till högst 20 år, vilket motsvarar 120 dagar per normalår enligt bolagets sätt att räkna. Dessutom anser domstolen att det inte finns tillräckligt stöd för att endast 60 kubikmeter material kan tas upp per dag. Vid bedömningen beaktas att det bör vara möjligt att ta upp en något större mängd än så. Ett villkor med denna innebörd ska därför införas, dvs. att efterbehandlingen ska vara avslutad senast den 31 december 2046. Det finns skäl att förtydliga att efterbehandlingen omfattar även slutligt omhändertagande vid mottagningsanläggning. Det ankommer därmed på bolaget att genom avtal med mottagningsanläggning se till att ett slutligt omhändertagande kan ske senast vid denna tidpunkt. Bolaget kan

dock inte ansvara för om sådant avtal inte skulle följas på grund av omständigheter hos mottagningsanläggningen som ligger utanför bolagets kontroll.

Det är lämpligt att till villkoret koppla ett bemyndigande till tillsynsmyndigheten att medge förlängning av efterbehandlingstiden, om bolaget visar att oförutsedda komplikationer eller omständigheter medför att upptagningen inte kan bedrivas i den takt som domstolen nu har bedömt vara möjlig.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund har väckt fråga om risken för lukt främst i samband med upptagning av massor från område J3 och J4. Bolaget har hänvisat till de åtgärder för att minimera gasspridning och därmed även luktminimering, som bolaget avser vidta. Bolaget har bedömt att ytterligare luktutredning med t.ex. spridningsberäkning inte skulle tillföra någon information av betydelse och att bolaget redan har en väl fungerande hantering av klagomål på bl.a. lukt. Med hänsyn till vad bolaget uppgett bedömer mark- och miljödomstolen att det inte är påkallat att nu föreskriva om ytterligare utredning eller åtgärder avseende lukt.

Beträffande vad Havs- och vattenmyndigheten anført om risken för spridning av föroreningar via grundvatten har bolaget hänvisat till tidigare beskrivningar av åtgärder för att minska risken för sådan spridning, bl.a. genom avledning till berg- rum följt av rening i bolagets reningsverk. Domstolen bedömer att hanteringen av grundvatten är godtagbar.

Beträffande vad Havs- och vattenmyndigheten anført om risken för att efterbehandlingen kan leda till återkontaminering av område P, anser domstolen att bolaget lämnat uppgifter som visar att risken är liten.

Kvarstående provotid m.m.

Avslutningsvis noteras att bedömningarna ovan innebär att endast punkterna 3 och 4 av det provotidsförfarande i mål M 1406-07 som föreskrevs i deldom 14 januari 2019 kvarstår. I punkten 4 anges att utredningen ska, tillsammans med förslag till

slutliga villkor och eventuella åtaganden, ges in till mark- och miljödomstolen senast fyra år efter att syraslammet och blekjorden har tagits bort från J3 och J4 och ler- och moränmaterialet frilagts så att representativ provtagning kan genomföras. Ovanstående bedömning innebär att provotidsredovisningen kan komma att ges in omkring år 2050.

Den närmare tidpunkten för bolagets redovisning av den kvarstående provotidsutredningen kan inte fastställas. Det är därför lämpligt att i ett villkor ange att bolaget ska till domstolen med hänvisning till mål M 1406-07 anmäla när, enligt punkten 4 i deldom den 14 januari 2019, syraslammet och blekjorden har tagits bort från J3 och J4 och ler- och moränmaterialet frilagts så att representativ provtagning kan genomföras. Denna tidpunkt motsvarar när den ovan angivna fyraårsfristen börjar löpa.

Den provotid som hör till M 2293-07 avslutas genom detta avgörande (den del av avgörandet som betecknas ”dom”). Detta mål kommer därför att registreras som avslutat.

Handläggningen av mål M 1406-07 avslutas inte (vilket framgår av att avgörandet i den del som rör detta mål betecknas ”deldom”).

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga](#) (MMD-01)

Överklagande senast den 18 maj 2022.

Anders Lillienau

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anders Lillienau, tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson samt de särskilda ledamöterna Ronald Bergman och Agneta Melin.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.